

สมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ Digital Literacy Competencies for Librarians at Rajabhat University Libraries

ลำพึง บัวจันอัฐ^{1*}

Lampeung Boujanaut

¹สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Academic Recourse Information Technology, Sisaket Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ : 30 สิงหาคม 2566

ปรับปรุงแก้ไข : 2 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์ : 19 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุด 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลที่ทำงานในฝ่าย/งานที่แตกต่างกัน และ 3) ศึกษาปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักสารสนเทศ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 6 แห่ง จำนวนประชากรทั้งหมด 40 คน รวบรวมข้อมูลได้ จำนวน 40 คน (ร้อยละ 100) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน

โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็น รายคู่โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

ผลการศึกษาความเห็นด้านสมรรถนะการรู้ดิจิทัล พบว่า ในภาพรวมบรรณารักษ์ให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านคุณลักษณะเป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านความรู้เป็นอันดับสาม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีฝ่าย/งานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการศึกษาปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร และด้านนโยบายของผู้บริหารห้องสมุด

คำสำคัญ : การรู้ดิจิทัล, ทักษะการรู้ดิจิทัล, บรรณารักษ์, สมรรถนะและสมรรถนะการรู้ดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were to 1) study librarian's opinions of Rajabhat University regarding digital literacy competence, 2) compare the librarians' opinions on digital literacy competencies of librarians in different departments/jobs, and 3) to study improvement factors on digital literacy competency for the performance of Rajabhat University's librarian. This research is quantitative research, and its data is collected by questionnaire. The studied population is limited to six libraries of Rajabhat University in the

lower northeastern region comprising 40 people (100 percent for collecting data): librarian, information officer, and information scientist. The research data is analyzed by statistics: percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and Fisher's Least Significant Difference (LSD).

The studied results of opinions on digital literacy competency show that the most significant performance is a character in high level ($x = 4.13$). The second is skill performance which is a high level ($x = 3.81$). The third is knowledge competency which is a high level ($x = 3.73$). The hypothesis testing results revealed that it is not statistically significant on opinions of the digital literacy competencies when considering the difference between librarians with different departments or jobs. The average level of improvement factors for digital literacy competency in the performance of librarians of Rajabhat University libraries is high ($x = 4.48$) sorted in descending order: the external environment, university policy, infrastructure, personnel and personnel development, and policy of library administrators.

Keywords: Digital Literacy, Digital Literacy Skills, Librarianship, Competencies and Digital Literacy Competencies

บทนำ

เทคโนโลยีดิจิทัลถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการศึกษาเรียนรู้ และมีอิทธิพลอย่างมากต่อทิศทางการเรียนรู้ของประชากรโลกยุคดิจิทัล ที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งเหล่านี้เป็นหนึ่งในทักษะ 4 ด้าน ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (ชุดิมา สัจจามันท์, 2561) ในขณะเดียวกันรัฐบาลไทยได้มีความพยายาม

พัฒนาประเทศไปสู่ “ดิจิทัลไทยแลนด์” โดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนยังกำหนดให้ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับข้าราชการ ในการปฏิบัติงาน การสื่อสารและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และเป็นเครื่องมือช่วยให้ข้าราชการสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง บุคลากรภาครัฐซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเทศที่สำคัญจำเป็นต้องเตรียมความพร้อม และปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนบริบทของภาครัฐ (เรณูภา สันธิ, 2564)

ปัจจุบัน พบว่า มหาวิทยาลัยของประเทศไทยมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่มุ่งสู่การเป็น Smart University หรือมหาวิทยาลัยดิจิทัล เพื่อรองรับนโยบาย Digital Thailand 4.0 และการที่มหาวิทยาลัยจะไปถึงจุดนั้นได้ แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ห้องสมุด การเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมดิจิทัลที่มีการสร้างและใช้สารสนเทศดิจิทัลมากขึ้น และมีช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศดิจิทัลที่หลากหลาย ส่งผลให้ความต้องการของผู้รับบริการห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไป ยังส่งผลให้กระบวนการทำงานของห้องสมุดถูกปรับเปลี่ยน โดยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและสารสนเทศดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้นบรรณารักษ์จำเป็นต้องเตรียมความพร้อม และปรับตัวให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีการเสริมสร้างความเข้าใจ เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ งานบริหาร งานบริการ งานเทคนิค จากการสำรวจพบว่า ฝาย/งานดังกล่าว ปรากฏอยู่เป็นงานหลักของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ (นันทิดา พรหมวงศ์, 2561)

ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัล รวมทั้งความคิดเห็น ด้านปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งคาดว่าผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ห้องสมุด

มหาวิทยาลัย เพื่อให้นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารห้องสมุดจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัย และยกระดับคุณภาพการบริการของห้องสมุดให้มีศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลที่ทำงานในฝ่าย/งานที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัล ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สมมติฐานการวิจัย

บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในฝ่าย/งานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะ ด้านการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ รวมทั้งปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 6 แห่ง ที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งผู้วิจัยเลือกโดยใช้หลักเกณฑ์ในด้านพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยที่มีจำนวน

นักศึกษา จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมที่มีความใกล้เคียงกันมากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (ดรณี บุบผา, 2552)

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เพื่อเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยรวบรวมจากผู้ปฏิบัติงาน ตำแหน่งบรรณารักษ์ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ บรรณารักษ์ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักบรรณสารสนเทศ นักสารสนเทศ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง ในปีงบประมาณ 2566 (ตุลาคม 2565-กันยายน 2566) มีจำนวน 40 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัล สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัล ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักสารสนเทศ และนักบรรณสารสนเทศ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 6 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 40 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 45.00) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 67.50) และพบว่า ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานระยะเวลา 11-15 ปี (ร้อยละ 32.50) ตำแหน่งงาน ปัจจุบันเป็นบรรณารักษ์ (ร้อยละ 90.00) และมีตำแหน่งทางวิชาการระดับปฏิบัติการ (ร้อยละ 90.00) ผลการศึกษาด้านฝ่าย/งานที่ปฏิบัติ พบว่าปฏิบัติงานในฝ่าย/งานเทคนิค มากที่สุด (ร้อยละ 60.00) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์ (ร้อยละ 27.50) รองลงมา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (ร้อยละ 22.50) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (ร้อยละ 15.00)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่มีต่อสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการศึกษาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านคุณลักษณะ เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านทักษะ เป็นอันดับสอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.81$) และให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านความรู้ เป็นอันดับสาม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับความสำคัญ พบว่า สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ให้ความสำคัญในด้านการมีความ-ตระหนักถึงการป้องกันความเป็นส่วนตัว และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.71) สมรรถนะด้านทักษะ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในภาพรวม เป็นอันดับสอง เมื่อพิจารณาสมรรถนะด้านทักษะรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญ

กับทักษะพื้นฐานสำหรับบรรณารักษ์เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.69) สมรรถนะด้านความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในภาพรวมเป็นอันดับสาม เมื่อพิจารณาสมรรถนะด้านความรู้รายด้าน พบว่า ในภาพรวมให้ความสำคัญกับความรู้พื้นฐานสำหรับบรรณารักษ์เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.69)

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐานในการวิจัย ผลการทดสอบสมมุติฐาน บรรณารักษ์ที่สังกัดฝ่าย/งานที่ปฏิบัติต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะการรู้ดิจิทัล สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่มีต่อปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัล ในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัล ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.63) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.57) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.79) ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.66) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด ในด้านนโยบายของผู้บริหารห้องสมุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.81)

เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับความสำคัญ พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ให้ความสำคัญในด้านพฤติกรรมของผู้ใช้ยุคดิจิทัลเป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.69) ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนา นักศึกษาให้มีทักษะดิจิทัลและทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.65) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าให้ความสำคัญในด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงสำหรับการปฏิบัติงาน และด้านซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานและการจัดการทรัพยากรดิจิทัลเป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.81) ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าให้ความสำคัญในด้านการถ่ายทอดความรู้ (การสาธิต/การเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรในหน่วยงาน) เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.71) ด้านนโยบายของผู้บริหารห้องสมุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.68)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถอภิปรายสรุปความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่มีต่อสมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) และด้านคุณลักษณะ (Attributes) และปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. **สมรรถนะการรู้ดิจิทัลด้านคุณลักษณะ** เรียงลำดับความสำคัญ คือ การมีความตระหนักถึงการป้องกันความเป็นส่วนตัวและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพวรรณ สุขรวย (2558) ที่พบว่าสมรรถนะของนักวิชาชีพรสารสนเทศในการปฏิบัติงานด้านลักษณะส่วนบุคคล อยู่ในระดับมาก คือ

จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพสารสนเทศความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว การเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มศักยภาพบริการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เรณูภา สันติ (2564) ที่พบว่า สมรรถนะการรู้ดิจิทัลด้านคุณลักษณะบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยไทย ในระดับมากที่สุด คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความตระหนักถึงการป้องกันความเป็นส่วนตัวและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพรชนิตร์ สีนาราช (2560) ที่สรุปว่าสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในด้านทัศนคติที่เหมาะสมได้แก่การมีสำนึกที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต มีความตระหนักถึงการป้องกันความเป็นส่วนตัว และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งของตนและผู้อื่น การยึดมั่นในกฎระเบียบและบรรทัดฐานในการสื่อสาร การยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นต้น

2. สมรรถนะการรู้ดิจิทัลด้านทักษะ (Skills) เรียงตามลำดับความสำคัญ และอภิปรายผลได้ ดังนี้

ทักษะพื้นฐานสำหรับบรรณารักษ์ คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ ทักษะการใช้อีสื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงาน ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของนันธิดา พรหมวงศ์ (2561) ที่พบว่าบรรณารักษ์ให้ความสำคัญกับทักษะการประยุกต์ใช้เว็บเครือข่ายทางสังคมในระดับมาก การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผนแก้ไขปัญหาและหาแนวทางเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานห้องสมุดทุกฝ่าย/งาน ต้องมีการประสาน การทำงานในด้านต่าง ๆ การร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานทุกด้านให้ประสานสอดคล้องกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และตรงตามความต้องการมากที่สุด ซึ่งทุกฝ่าย/งาน ล้วนมีส่วนสำคัญที่จะสร้างสรรค์ และส่งมอบบริการที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรภรณ์ จันทรสสูตร (2556) ที่ศึกษาสมรรถนะหลักที่จำเป็น

สำหรับนักวิชาชีพสารสนเทศระดับปฏิบัติการ ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พบว่าสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ทิพวรรณ สุขรวย (2558) ที่พบสมรรถนะของนักวิชาชีพสารสนเทศ ด้านการทำงาน เป็นคณะในการให้บริการการวิจัยในระดับมาก

ทักษะเฉพาะวิชาชีพสำหรับงานบริการ คือ ทักษะการใช้แอปพลิเคชันอุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ สำหรับการทำงานเพื่อการให้บริการสารสนเทศดิจิทัล ทักษะการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการวิจัย และทักษะการออกแบบการให้บริการดิจิทัล เพื่อสร้างนวัตกรรมบริการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคดิจิทัลปัจจุบัน ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ Smart Device รวมทั้งการสร้างแอปพลิเคชันของหน่วยงานขึ้นเอง เพื่อใช้ในการทำงาน และการให้บริการแก่ผู้ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัล รวมทั้งการใช้บริการออนไลน์ของห้องสมุดผ่าน Smart Device มากยิ่งขึ้น ซึ่งบรรณารักษ์จำเป็นต้องมีทักษะในด้านนี้ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและการให้บริการของห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูภา สันธิ (2564) ที่พบว่าสมรรถนะทักษะเฉพาะวิชาชีพสำหรับงานบริการ ที่บรรณารักษ์ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ ทักษะการใช้แอปพลิเคชันอุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับการทำงาน เพื่อการให้บริการสารสนเทศดิจิทัล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา บุญประเสริฐ, แววตา เตชะทวิวรรณ และ วราภรณ์ วิทยานนท์ (2561) ที่พบว่าในห้องสมุด 4.0 บุคลากรห้องสมุดควรมีความสามารถทั้งการตระหนักรู้และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริการและการสื่อสาร

ทักษะเฉพาะวิชาชีพสำหรับงานพัฒนาศูนย์บริการสารสนเทศ คือ ทักษะการใช้เมทาดาตา (Metadata) ได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากล ด้านทักษะลงรายการและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการและมาตรฐานสากล และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บ และสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานในงานพัฒนาศูนย์บริการ

สารสนเทศห้องสมุด ให้ความสำคัญกับทักษะในด้านการวิเคราะห์และจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ เพื่อให้การปฏิบัติงานในการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทถูกต้องตามหลักวิชาการและมาตรฐานสากล ส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถสืบค้นและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และตรงตามความต้องการมากที่สุด ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพร แซ่อึ้ง (2560) ที่ศึกษาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า บรรณารักษ์งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศทักษะการลงรายการตามแบบมาตรฐานการลงรายการสารสนเทศสื่อดิจิทัล (RDA) การสืบค้นข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเรณูภา สันติ (2564) ที่พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายปฏิบัติการให้ความสำคัญด้านทักษะการลงรายการ และการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและมาตรฐานสากล สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล และสามารถชี้แจงหาทางได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากลในระดับมาก

ทักษะเฉพาะวิชาชีพสำหรับงานบริหาร คือ ทักษะการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การบริหารจัดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อใช้ในการวางแผน และการตัดสินใจ ทักษะในการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวางแผน และจัดการเพื่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทักษะการวางแผนกำหนดทิศทาง นโยบายและยุทธศาสตร์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาองค์กร และมีภาวะผู้นำ นำเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน และการจัดการเครือข่ายการทำงานออนไลน์ และทักษะการคาดการณ์และทำนายการเปลี่ยนแปลง ในสภาพแวดล้อมดิจิทัลภายใน ภายนอกองค์กร รวมถึงแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนและการจัดการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารห้องสมุดเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศสมัยใหม่ที่น่ามาใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารจัดการองค์กร และบริการสารสนเทศดิจิทัล เช่น การนำเทคโนโลยี Big data มาใช้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่าง

ถูกต้อง แม่นยำ และนำไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในด้านการวางแผนงานต่าง ๆ ของห้องสมุด ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันธิดา พรหมวงศ์ (2561) พบว่าสมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลในด้านทักษะ คือ สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือในการวางแผนและจัดการเพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ มีภาวะผู้นำ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรณูกา สันธิ (2564) ที่พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญด้านสามารถใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การบริหารจัดการวิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลเพื่อใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจ ในระดับมากที่สุด

3. สมรรถนะการรู้ดิจิทัลด้านความรู้ (Knowledge) เรียงตามลำดับความสำคัญ และอภิปรายผลได้ดังนี้

ความรู้พื้นฐานสำหรับบรรณารักษ์ คือ ความรู้ด้านสื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติงาน ความรู้ด้านประเด็นทางสังคม ความเป็นส่วนตัว และจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย การรักษาความปลอดภัย ข้อมูลคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คือคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่ม Generation W และ Generation Z ซึ่งเกิดและเติบโตในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีทักษะและสามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ได้อย่างรวดเร็ว โดยบรรณารักษ์งานบริการจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งโปรแกรมพื้นฐานที่ใช้ในการปฏิบัติงานและสนับสนุนการให้บริการของห้องสมุด เพื่อให้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาในการทำงานและการให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2565) ในด้านความรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รวมถึงประเด็นทางสังคม ความเป็นส่วนตัว และจริยธรรม และยังสอดคล้องกับการกำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่เป็น

ผู้รู้ดิจิทัลของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2023) ที่กำหนดให้บรรณารักษ์ควรมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ เลือกใช้เทคโนโลยี และสร้างผลผลิตใหม่อย่างมีจริยธรรมในโลกของยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูกา สันธิ (2564) ที่พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายปฏิบัติการให้ความสำคัญด้านความรู้ในประเด็นทางสังคม ความเป็นส่วนตัว และจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมาก

ความรู้เฉพาะวิชาชีพสำหรับงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ คือ ความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติด้านการจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือก จัดหาทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบออนไลน์ และการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล และความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานให้บริการสารสนเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันได้มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการงานห้องสมุด เพื่อให้สามารถใช้ฐานข้อมูลในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรพรรณ จันทรแดง, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของนันธิดา พรหมวงศ์ (2561) ที่พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ คือ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบใหม่ ๆ วิธีการจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูกา สันธิ (2564) ที่พบว่า บรรณารักษ์ฝ่ายปฏิบัติการให้ความสำคัญด้านความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือก จัดหาทรัพยากรสารสนเทศผ่านระบบออนไลน์ และการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสื่อดิจิทัล ความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติด้านการจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร แซ่อึ้ง (2560) ที่พบว่าบรรณารักษ์งานพัฒนาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ให้ความสำคัญในเรื่องความรู้ด้านฐานข้อมูล วิทยานิพนธ์และงานวิจัย ความรู้เกี่ยวกับเมทาดาตา (Metadata) ฐานข้อมูลออนไลน์ของหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ และมาตรฐานการลงรายการสารสนเทศสื่อดิจิทัล (RDA)

การคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศผ่านฐานข้อมูลของสำนักพิมพ์ทั้งภาษาไทย/ภาษาต่างประเทศในระดับมาก

ความรู้เฉพาะวิชาชีพสำหรับงานบริหาร คือ ความรู้ด้านการจัดการความเสี่ยง ดิจิทัล ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างทีมและการจัดการเครือข่ายการทำงานออนไลน์ และความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยี Big Data มาประมวลผล และใช้เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรณูกา สันติ (2564) ที่พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายดิจิทัลด้านการบริหารองค์กร และความรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยี Big Data มาประมวลผลและใช้เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการดำเนินงาน ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันพันธ์ ปิลกศิริ (2555) ที่พบว่าผู้บริหารมีความคาดหวังต่อสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการรู้ดิจิทัลของบรรณารักษ์ในด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ การสื่อสาร การบริหารความเสี่ยง การจัดการความเปลี่ยนแปลง ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

ความรู้เฉพาะวิชาชีพสำหรับงานบริการ คือ ความรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชัน อุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับการทำงาน การรู้จักผู้ใช้ในยุคดิจิทัลและเข้าใจพฤติกรรมการใช้สารสนเทศดิจิทัล และความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการวิจัย สาเหตุอาจเนื่องมาจากในสภาพปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัย คือกลุ่มคนยุคดิจิทัลที่มีทักษะหลากหลาย และสามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ได้อย่างรวดเร็ว โดยบรรณารักษ์งานบริการจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ยุคใหม่ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และสนับสนุนการให้บริการของห้องสมุดยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการผ่านระบบออนไลน์ รวมถึงการให้คำปรึกษา คำแนะนำในการใช้บริการ และช่วยเหลือผู้ใช้ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเรณูกา สันติ (2564) ที่พบว่าบรรณารักษ์

ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญกับความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือ และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการวิจัย ในระดับมากที่สุด ส่วนฝ่ายปฏิบัติการให้ความสำคัญด้านการรู้จักผู้ใช้ในยุคดิจิทัลและเข้าใจพฤติกรรมการใช้สารสนเทศดิจิทัล และด้านความรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชัน อุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับการทำงานในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา จันทรสีห์, ชูติมา สัจจามันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว (2560) ที่พบว่าสมรรถนะหลักด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในด้านการออกแบบการบริการวิจัยที่เหมาะสม การวิจัยผ่านสื่อทันสมัยตามความต้องการของนักวิจัย การบริการสืบค้นงานวิจัยทั้งรูปแบบสิ่งพิมพ์ และอิเล็กทรอนิกส์มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด

4. ผลการศึกษาปัจจัยส่งเสริมสมรรถนะการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ เวียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อมภายนอก คือ พฤติกรรมของผู้ใช้ยุคดิจิทัล แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบทรัพยากรสารสนเทศ บริการห้องสมุด และการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่สร้างความพลิกผัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ห้องสมุดทั่วโลกกำลังเผชิญกับการปรับเปลี่ยนของรูปแบบทรัพยากรสารสนเทศจากยุคสื่อสิ่งพิมพ์ไปสู่ยุคดิจิทัล โดยปัจจุบันห้องสมุดนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและบริการสารสนเทศดิจิทัล ดังนั้นบรรณารักษ์จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมอย่างพลิกผัน จำเป็นต้องเพิ่มทักษะใหม่และพัฒนาทักษะเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในยุคดิจิทัลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เพชรภรณ์ จันทรสูตร (2556) ที่พบว่านักวิชาชีพสารสนเทศระดับปฏิบัติการของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักที่จำเป็นในการเข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ โดยนักวิชาชีพสารสนเทศยุคใหม่จะต้องเข้าถึงและรู้จักผู้ใช้บริการ เข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างลึกซึ้ง และนำมาสู่การพัฒนา

กลยุทธ์การบริการสารสนเทศ การจัดบริการสารสนเทศให้กับองค์กรที่มีพันธกิจหลักในการให้บริการสารสนเทศได้ประยุกต์ใช้ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรรษตรา แสนวา (2555) ที่พบว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปมีผลต่อบทบาท และความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต รูปแบบสารสนเทศที่ต้องการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัลมากขึ้น

ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย คือ การพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะดิจิทัลและทักษะศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลักดันการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการดำเนินงาน ต่าง ๆ และการพัฒนานักศึกษาและบุคลากรสู่การเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีนโยบายในการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล และเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมในการทำงานในศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับตลาดงานในอนาคต จึงมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายไร้สาย พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุดิมา สัจจนันท์ (2561) ที่พบว่าปัจจัยด้านการบริหาร เช่น นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตลอดจนพันธกิจ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารส่งผลต่อนโยบายการบริหารจัดการ รูปแบบสื่อและบริการ และกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคมสัน พันธุ์ชัยเพชร และมลิ กาบมาลา (2557) ที่พบว่าปัจจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยมีนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีการกำหนดแผนและการจัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรรษตรา แสนวา (2555) พบว่าปัจจัยในด้านนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลต่อบทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์

สถาบันอุดมศึกษา คือ นโยบายและทิศทางการพัฒนาของสถาบัน การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การปฏิรูปการเรียนการสอนและขยายบริการการศึกษา

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ ด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงสำหรับการ ปฏิบัติงาน ด้านซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานและ การจัดการทรัพยากรดิจิทัล ด้านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายไร้สาย ที่รวดเร็ว และมีการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นความสำคัญของโครงสร้าง พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารสมัยใหม่ที่มีความสำคัญในการสนับสนุน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีนโยบายมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสะดวก รวดเร็ว และมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเรณูกา สันติ (2564) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญ ด้านมีเครื่อง คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงสำหรับการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุด ส่วนบรรณารักษ์ ฝ่ายปฏิบัติการ ให้ความสำคัญด้านมีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายไร้สาย ที่รวดเร็ว และมีการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกัมพล เกศสาลี และกันยารัตน์ เครียวเช่น (2561) ที่พบว่าปัจจัยด้านโครงสร้าง พื้นฐานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้ ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน ด้านการตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา สมรรถนะการรู้ดิจิทัล และการมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้ และการสร้างผลงาน ในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ทั้งนี้ผลการวิจัยสอดคล้อง กับแนวคิดของศรีจันทร์ จันทรชีวะ (2563) ที่กล่าวว่าบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะวิชาชีพส่วนบุคคล เรียนรู้การนำ เทคโนโลยีมาปรับใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาบริการสารสนเทศในยุคดิจิทัล และปรับกระบวนการทัศน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ของผู้รับบริการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Emiri (2015) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้บรรณารักษ์มีทักษะดิจิทัลในการปฏิบัติงาน คือ การศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2565) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนากำลังคนภาครัฐให้มีทักษะด้านดิจิทัลในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ มีหน้าที่ในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้อื่นให้เท่าทัน และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

ด้านนโยบายของผู้บริหาร คือ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม การปรับปรุงด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อมดิจิทัล ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์นโยบายเพื่อการเป็นห้องสมุดดิจิทัล ด้านการวางแผนการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ และการจัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการวิจัยสอดคล้องกับเรณูภา สันติ (2564) ที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านนโยบายของผู้บริหารห้องสมุด พบว่าบรรณารักษ์ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันธิดา พรหมวงศ์ (2561) ที่เสนอแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพบรรณารักษ์ที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลต่อองค์กร ในด้านการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ความสะดวกแก่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ สามารถเข้าถึงทรัพยากร สารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภรชชตรา แสนวา (2555) พบว่า ปัจจัยในด้านนโยบายของห้องสมุดที่มีผลต่อบทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษาในระดับมาก คือ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้มีรูปแบบเป็นอิเล็กทรอนิกส์ และดิจิทัล การรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และให้บริการแบบออนไลน์ การพัฒนาระบบค้นคืนสารสนเทศที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการรู้ดิจิทัลที่สำคัญในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ มีความสำคัญในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาดังนั้นสถาบันทางการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศศาสตร์หรือสารสนเทศศึกษา สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา หรือปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะการรู้ดิจิทัลที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยครอบคลุมและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและศักยภาพในหน่วยงานหรือองค์กรด้านสารสนเทศในอนาคต

2. ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สามารถประยุกต์ใช้สมรรถนะการรู้ดิจิทัลทั้ง 3 ด้าน ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ ทั้งการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา หรือการจัดการความรู้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปพัฒนาสมรรถนะการรู้ดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและตอบสนองการให้บริการของห้องสมุด ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์การสรรหา หรือคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล เกศสาลี และกันยารัตน์ เครียวเสน. (2561). การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 12(2), 503-514.
- กาญจนา จันทรสิงห์, ชุตินา สัจจามันท์ และจันทิมา เขียวแก้ว. (2560). การพัฒนารอบสมรรถนะด้านการวิจัยของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 10(1), 1-15.

- คมสัน พันธุ์ชัยเพชร และมาลี กาบมาลา. (2557). พฤติกรรมสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 32(2), 24-64.
- ชุดิมา ลัจจานันท์. (2561). *การพัฒนาการรู้สารสนเทศ สื่อและดิจิทัลสำหรับนักศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดรุณี บุบผา. (2552). *การศึกษาสภาพการบริหารจัดการพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานตอนล่าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทิพวรรณ สุขรวย. (2558). *สมรรถนะของนักวิชาชีพสารสนเทศในการปฏิบัติงานบริการสนับสนุนการวิจัยในห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัยไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันธิดา พรหมวงศ์. (2561). *แนวทางส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพบรรณารักษ์ที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พันธ์พันธ์ ปิลกศิริ. (2555). *ความคาดหวังของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อสมรรถนะเฉพาะตำแหน่งของบรรณารักษ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชนิตว์ สีนาราช. (2560). *ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้*. *วารสารห้องสมุด*, 61(2), 76-92.
- พรพรรณ จันทร์แดง. (2557). *ห้องสมุดยุคใหม่*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เพชรภรณ์ จันทร์สูตร. (2556). *การพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับนักวิชาชีพสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มัทนา บุญประเสริฐ, แววดา เตชาทวีวรรณ และวราภรณ์ วียานนท์. (2561). ความหมาย คุณลักษณะและการบริการของห้องสมุด 4.0 ในประเทศไทย : การวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 11(2), 17-33.

- เรณูกา สันธิ .(2564). *สมรรถนะการรู้ดิจิทัลสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยวิจัย*
ไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีจันทร์ จันทร์ชิวะ. (2563). ส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศดิจิทัล : สมรรถนะในอาชีพ
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา*, 2(2), 1-6.
- ศิริพร แซ่อึ้ง. (2560). *การพัฒนาสมรรถนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภรชตรา แสนวา. (2555). *บทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุด*
สถาบันอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2565, 23 ธันวาคม). *โครงการพัฒนาทักษะ*
ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล. <https://Si Sa Ket.ocsc.go.th/>
- American Library Association. (2023,1 January). *Digital literacy, libraries, and*
public policy: Report of the Office for Information Technology Policy's
Digital Literacy Task Force. <https://Si Sa Ket.atalm.org>
- Emiri, O. T. (2015). Digital literacy skills among librarians in university libraries in
the 21st Century in Edo and Delta states, Nigeria. *International Journal*
of Scientific & Technology Research, 4(8), 153-159.

Author

Mrs.Lampeung Boujanaut

Academic Resources and Information Technology

Sisaket Rajabhat University 319 Thai Panta Road, Pho Sub-district,

Mueang Si Sa Ket District, Si Sa Ket Province 33000

Tel: 08-9720-5131 Email: lampeung.b@365.sskru.ac.th